

МЕТОДИКА ЗАЛУЧЕННЯ ДІТЕЙ ДО ТЕАТРАЛЬНОЇ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Бенюк Б.М., Нечепоренко В.М.

Київський національний університет культури і мистецтва

Мета роботи. Висвітлення питань щодо застосування ефективної методики залучення дітей до художньої-творчої діяльності під час навчання у мистецьких закладах із застосуванням новітніх тренінгів-завдань зі сценічної майстерності. Методологія дослідження полягає у застосуванні аналітичного, функціонального, компаративного, мистецтвознавчого та системного методів дослідження методики залучення дітей до художньо-творчої діяльності, використовуючи новітні тренінги-завдання зі сценічної майстерності. Наукова новизна дослідження полягає у опрацюванні системи вправ з техніки мовлення, логіки читання, які застосовуються на кожному занятті із поетапним ускладненням завдань і поданням різноманітного матеріалу. Висновки. У результаті здійсненого дослідження можна зробити висновок, що, по-перше, виконання завдань з орієнтацією на специфіковані засоби мистецтва театру вже прогнозує актуалізацію самостійності та елементів пошуку у діяльності школярів; по-друге, ігровий напрям не тільки сприяє підвищенню мотивації участі в заняттях, але й самого навчально-виховного процесу театрального гуртка, розвиваючи ефект якого залежить від застосування елементів тренінгу, стимуляції розумових процесів, впровадження проблемних ситуацій, застосування різновиду етюдних форм, інсценізацій, вправ на виразність сценічної мови, психотехніки, пластики; по-третє, позитивна результативність виконання завдань можлива лише тоді, коли зусилля молодших школярів будуть спрямовані на усвідомлення причин, закономірностей тих процесів, явищ, що виступають об'єктом їх уваги; і останнє – за допомогою тренувально-закріплюючих завдань молодші школярі здійснюють опанування програмним змістом матеріалу, виявляють оптимістичну особистісну позицію, пов'язану з почуттям самоцінності у відношенні до власних оригінальних ідей, цікавих знахідок, спостережень. Особливого значення має актуалізація творчих здібностей, що вносить у розвиток відкритої системи особистості принципово нові якості.

Ключові слова: актор, театр, сцена, театральні заклади для дітей, тренінгові вправи-завдання з акторської майстерності, техніка мовлення.

Постановка проблеми. Художній зв'язок із мистецтвом театру починається з перших кроків участі молодших школярів у діяльності театрального гуртка, а саме з безпосереднього контакту з літературними, музичними, хореографічним, вокальним мистецтвом. Для естетичного сприймання цього синтетичного виду мистецтва, потрібна складна, психологічна установка – пізнати та усвідомити абетку театрального мистецтва (основні поняття), відкрити для себе красу мовної дії, що є головною у досягненні мети у запропонованих обставинах, осмислення художніх образів і вираження їх в словах, поза вербальних пластичних діях, в процесі театралізованої комунікації, спиратися на певні еталони в оцінній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням вивчення аматорського театрального руху в народній художній творчості присвячені роботи І. Винниченко [1], Е. Зазерського [2]. Розробкою проблем розвитку творчих здібностей в дітей дошкільного та молодшого шкільного віку займалися психологи-педагоги Ю.З. Гільбух, В.М. Дружинін, А. Леві, В.О. Моляко, О.М. Матюшкин, Л.Ф. Обухова, Н.В. Хазратов та інші, середнього та старшого шкільного віку – О. Хуртенко [3]. Особливості становлення та еволюції аматорського театрального руху на західноукраїнських землях досліджувалися у роботах Г. Бурдуланюка [4], В. Мельника [5], М. Семчишина [6], С. Чарнецького [7]. Сфокусовано увагу саме на теорії, історії та практиці дитячого аматорського театрального руху із врахуванням педагогічного контексту у публікаціях Г. Єскіної [8], З. Копець [9], Г. Королевич [10], А. Нікітіної [11], Л. Шпет [12], Г. Жураковський [13]

та В. Терський [14] присвятили свої дослідження вивченню ігрових та театралізованих форм у педагогічній практиці А. Макаренка.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Наукова новизна дослідження полягає у опрацюванні системи вправ з техніки мовлення, логіки читання, які застосовуються на кожному занятті із поетапним ускладненням завдань і поданням різноманітного матеріалу. Аналіз авторських методик навчання дітей у центрах творчості з метою розкриття їхніх талантів та формування в них вмінь і навичок сценічного виконавства у різних жанрах театрального мистецтва проводиться вперше.

Мета роботи. Висвітлення питань щодо застосування ефективної методики залучення дітей до художньої-творчої діяльності під час навчання у мистецьких закладах, використовуючи новітні тренінги-завдання зі сценічної майстерності.

Виклад основного матеріалу. Одним з важливих напрямків входження школярів у художню театральну творчість може бути опрацювання системи вправ з техніки мовлення, логіки читання, які застосовуються на кожному занятті з поетапним ускладненням завдань і засвоєнням різноманітного матеріалу.

Дослідник Д.М. Джола і А.Б. Щербо зазначають, що провідне місце у залученні учнів до процесу художньої творчості, зокрема, театральної відводиться насамперед виразному художньому читанню. «Адже щоб читати виразно мало мати гарні голосові дані – треба глибоко зрозуміти текст, добре уявляти собі описане і ставлення до нього (ідею) автора, самому пережити його (стати співавтором) на основі чого визначити мету свого

читання. В ідеалі мета читця – посередника між автором і слухачем – повинна збігатися з авторським задумом» [15, с. 274].

Саме процесуальна ланка читання характеризується виконанням когнітивних і комунікативних дій, емоційних реакцій на відповідну оцінку, ефективність яких забезпечуються функціонуванням механізмів зорового і слухового сприймання, пам'яті, управління увагою, когнітивної обробки тексту, адаптації та імовірнісного прогнозування.

Ознайомити дітей з такими поняттями, як «театр», «сцена», «актор» можливо в процесі обігравання сюжетної лінії мані-казки з використанням основних духовно-ціннісних пріоритетів – родинні фотоальбоми, предмети побуту, іграшки тощо. Цей експеримент може сприяти розвитку у дітей фантазії, уважності, емоційності, оскільки виразність мовлення дійових осіб є образною і відповідає характерним ознакам того персонажу, який відтворюється. Це жива ілюстрація театральної образності, що підсилюється також мімікою і жестами. Репродуктивна бесіда, побудована на запропонованих запитаннях, спрямовує молодших школярів на відтворення опорних знань, чуттєвих уявлень, необхідних для подальшої їхньої діяльності в театральному гуртку.

Різноманітність змістовного наповнення мовленнєвих вправ і єдність процесуальних вимог створюють об'єктивні умови для вибору молодшими школярами способу їх виконання. Це дозволяє, з одного боку, безперервному розвитку мовних вмінь і навичок, а з іншого, – переносу способів дій у нову ситуацію. Запропоновані вправи в основному повинні включати ігрові форми, що характеризуються логікою виразного звучання (вимовлянням) кожного слова; римовані фрази, віршовані тексти; загадки, прислів'я, приказки, фольклорний матеріал. У процесі роботи необхідно звернути увагу на зовнішню сторону техніки мовлення (дикції, дихання, голосу) у взаємозв'язку із «внутрішнім» планом (розумовим оперуванням елементами тексту, що опановується. Виконуючи запропоновані завдання на порівняння і відмінності значення понять, знаходження узагальненого поняттями (слова), діти не тільки здійснюють інтелектуальні операційні дії, а й виявляють своє особисте ставлення до того чи іншого поняття (слова), індивідуальне бачення його смислової домінанти, вміння ініціювати більш-менш вирішення тих завдань, що пов'язані з операціями класифікації (узагальнення). Так, наприклад, діти у вправах «Зберемо слова у «Чарівну крамницю», побудованих на ігрових формах, має за мету реалізацію зорового сприймання предмету, його вербальне пояснення щодо характерних ознак, що забезпечує осмислення зв'язків із іншими. Одночасно враховується й правильне вимовляння, і дикція, і ясне донесення голосом кожного слова. У вправі у формі інсценізації «Живі слова» виокремлюються два ланцюги творчих дій молодших школярів. По-перше, це розкриття властивостей мовлення як процесуальності: лінійності, часової послідовності слів і виголосом речення, а по-друге, дії-фантазування, тобто доповнення гри «видуманими ситуаціями». Ці вправи, як доводить практика, викликали у дітей особливу зацікавленість і виконувалися на значному рівні інтенсив-

ного й емоційного тону поряд з проведенням значної мисленнєвої роботи.

Практика доводить, що молодші школярі досить повільно входять в процес цілісного охоплення всього предмету, тобто комплексу завдань, що пропонується. Разом з тим, вони мають великий потяг, внутрішню настанову до ознайомлення з новим об'єктом, новим матеріалом, входження в нові ситуації, що для них є цікавими, мають найбільшу виразність, образність, досконалість за формою і змістом.

З метою поглиблення знань молодших школярів в плані понятійного опрацювання матеріалу доцільно застосувати широкий діапазон завдань, наближених до частково-пошукових з акцентом на елементи сценічної дії: «Пригадай слова, які пов'язані з мистецтвом театру» (подання опорних слів-сигналів: Дивлюсь, Вистава, Сцена, Декорація, Артисти); «Розумно поєднай слова» (з розширенням спектру слів-асоціацій, пов'язаних з театральним мистецтвом), «Створення речень за рахунок парних, тріадних, множинних словосполучень» (на понятійному театральному підґрунті), а також поєднання теоретичного компонента з практичною його реалізацією з використанням театральних сценічних форм. А саме: відгадування загадок та їх інсценізація (з визначенням дійових осіб); поєднання наочно-образної (малюнків) і асоціативно-образної (вербально-логічної) інформації за смисловим параметром та трансформація здобутих знань у практичну гру-імпровізацію «Я збираюсь до театру» і проведення гри-забави на відтворення пластичних рухів природних явищ, інсценізоване оформлення сюжету народних потішок «Доповнення фраз», сюжетних малюнків-загадок під рубрикою «Світ, що нас оточує».

Під час виконання представленого вище комплексу сценічних вправ-завдань діти відтворюють найбільш близькі їм явища оточуючої дійсності і те, що охоплювало їх емоційно. Вони набувають здібності передавати образи, що запропоновані самою програмою того чи іншого завдання, виявляли подібність до конкретного персонажу й впевненість у виконанні завдань у різних формах наближених до театральних сценічних дій.

Особливого значення у розвитку творчих здібностей молодших школярів є робота над інсценізацією казкових сюжетів за мотивами українських народних казок «Ведмідь і Павучок» та «Пан Коцький». Ці твори, на перший погляд, нібито легкі для роботи у театральному гуртку, але завдання полягає в тому, щоб наблизити процес навчання до методики занять, притаманній театралізованій. Першим етапом вправи-завдання є читання казок уголос за образами, розподіленими між дітьми. При читанні тексту вголос для дітей стає більш зрозумілим сутність персонажа, наповнення художнього образу певним смислом і силою емоційного заряду. Відомо, що художній образ створюється завдяки слову, але в контексті тих обставин, де він фігурує, його конкретних дій і вчинків, почуттів, взаємодії з іншими персонажами. Для того, щоб молодші школярі могли уявити більш предметно, детально, а головне – образно, кожного персонажа казки, можна використати вербальний опис їх зовнішньої характеристики. Тобто зображен-

ня портрету. Це бажано зробити поряд з аналізом розгортання сюжетної лінії кожної казки (окремо) та участі персонажів у цікавих епізодах. Достатньо ввійти у той світ непорозуміння між Ведмедиком і Павучком, або у настрої покинутого хазяїном kota – як перед дітьми поставали образи, до котрих вже створилася певна настанова, перш за все емоційна, й надано можливість висловлювати своє ставлення до них.

Необхідно, щоб діти не тільки зрозуміли «конфлікт», – а це поява мисливців у лісі та зустріч kota з лисичкою і розповідь про Пана Коцького діючих осіб казки, але відчули зміст їхніх переживань, домальовуючи ситуацію відповідними мовленнєвими інтонаціями, жестикуляцією, зовнішнім пластичним рухом. Активність і дієвість становлять підґрунтя для переживання й матеріал для творчості молодших школярів, що було продемонстровано ними при визначенні кульмінації конфліктної ситуації – це «схованка для Ведмеда» та «поводження Пана Коцького у гостях». Діти самі відповідають на запитання: «Хто є головною діючою особою в зазначеній конфліктній ситуації?», «Як герої поведуться?», «Хто і за яких обставин допомагає цим героям знайти вихід із скрутного становища?». Наступний крок – це розв'язка конфлікту, вдячність Ведмеда Павучку та переполюх у лісі. Які висновки мають зробити молодші школярі, усвідомлюючи той факт, що в їхніх ученнях оточуючий їх світ населений найдивовижнішими фантастичними істотами уособлюють добро і зло, чесність і підступність, розум та недбалість? Аналіз висловлених з цього приводу думок молодших школярів доводить їхнє прагнення до щастя, любові, перемогти добра над злом, а «казка правду підмічає», «вона вчить не боятися зла, неправдивості», «казка дарує радість і щасливий кінець».

Отже, можна зробити висновок, що позитивна результативність виконання завдань можлива лише тоді, коли зусилля молодших школярів будуть спрямовані на усвідомлення причин, закономірностей тих процесів, явищ, що виступають об'єктом їх уваги. Ці об'єкти театрального мистецтва мають набути особистої цінності для дитини, вони не повинні бути емоційно «чужими» їм. Це дозволяє школярам впорядкувати «особистісний простір» художнього пізнання, мислення, дій. Ігровий напрям, безумовно, не тільки сприятиме підвищенню мотивації участі в заняттях, але й самого навчально-виховного процесу театрального гуртка, розвиваючий ефект якого залежить від застосування елементів тренінгу, стимуляції розумових процесів, впровадження проблемних ситуацій, застосування різновиду етюдних форм, інсценізацій, вправ на виразність сценічної мови, психотехніки, пластики.

Виконання завдань з орієнтацією на специфіковані засоби мистецтва театру вже прогнозує актуалізацію самостійності та елементів пошуку у діяльності школярів. Тому добір завдань з варіативністю змістовного наповнення матеріалу проводиться з урахуванням існуючих у дітей знань, практичних умінь і навичок, набутого попереднього досвіду у навчанні, спілкуванні, художній діяльності.

Тут виникає ракурс співвідношення «репродуктивних» і «продуктивних» видів діяльності,

адже оволодіння акторською майстерністю, сценічним мовленням тощо значною мірою оснований на репродуктивній діяльності, зокрема, на наслідуванні. Виконання завдань за інструкцією керівника театрального гуртка з додержанням порядку послідовності здійснення конкретних дій, операцій, характеризуються як відтворюючі, проте, пошуковий аспект в них обов'язково повинен закладатися. Творчі завдання більш складні за змістом і процесуально (послідовність виконання театралізованих дій). Слід підкреслити, що й тут певна «корекція» з боку керівника необхідна, хоча й може бути «завуальованою»: головним завданням керівника гуртка є сприяння тому, щоб полегшити процес «входження в задачу» і водночас стимулювати бажання її вирішити – це те, що називається створенням атмосфери психологічної підтримки. Поступове ускладнення змістового наповнення завдань та розширення меж їх практичного застосування сприяє довольний перехід на більш високий щабель опанування дітьми мистецтва театру, тобто творчий.

За допомогою тренувально-закріплюючих завдань молодші школярі здійснюють опанування програмним змістом матеріалу, виявляють оптимістичну особистісну позицію, пов'язану з почуттям самоцінності у відношенні до власних оригінальних ідей, цікавих знахідок, спостережень. Особливого значення набуває актуалізація творчих здібностей, що вносить у розвиток відкритої системи особистості принципово нові якості.

Розвиток вміння щодо виявлення суттєвих ознак предмета пов'язано з процесами розуміння (в цьому аспекті, як правило, говорять про операції аналізу і синтезу, за допомогою яких відбувається «більш глибоке» узагальнення – але ми уникаємо використання цих термінів в їх широкому розумінні, враховуючи той «елементарний» рівень їх вияву, що відповідає віковим особливостям молодших школярів). Потрібно звертати увагу дітей, перш за все, на розуміння дітьми сутності порівняння – виділення спільного, особливого, а також усвідомлення взаємозв'язку двох об'єктів, тобто, що є спільним для героїв (персонажів), творів, тих чи інших ситуацій, спільних і відмінних рис у художніх образах, у поведінці дійових осіб й нарешті, тих явищ, що існують у навколишньому світі. Свої спостереження, уявлення, думки молодші школярі повинні висловлювати не тільки вербально, але й відтворювати у рухово-пластичних діях, використовуючи прийоми театральної виразності: «дія» – «контр дія», «дія в уявлених обставинах», «дія з уявними предметами», «інсценізація».

Проблема розвитку творчих здібностей молодших школярів засобами театрального мистецтва передбачає підбір сценічного репертуару, художніх творів на засадах художньо-естетичної їх цінності, пізнавальної значущості, відповідності інтересам дітей даної вікової категорії, з урахуванням їхньої культурно-виховної спрямованості.

Тут необхідно приділити увагу підбору музичного матеріалу, оскільки важливий не тільки факт спілкування школярів з «якісним» музичним матеріалом, а й те, що емоції дитини в процесі сприймання музики можуть «відтворюватися» в їхніх рухах, іноді водночас з речитативом або співом. Для молодших школярів є природною рит-

мізована й мальовнича ситуація у грі, яка відповідає їхньому набутому досвіду. Під час гри вони можуть охоплювати характерні ознаки певного жанру, наприклад, коліскової пісні і гуморески, казки і оповідання, пісні і танцю, а мистецтві театральній-сценічній дії: гри, забави. Місце приспівів та промовок у грі досить різноманітні й мають певну дидактичну спрямованість на виконання конкретного завдання, закладеного в його змістовному наповненні. Наприклад, виконання гри-забави В. Верховинця «Дроворуби» зорієнтовано на формування колективної злагоженості у вигаданих обставинах. Це має позитивний ефект, оскільки вже з перших кроків виконання гри-забави діти означені врівноваженістю, а не стихійністю дій, розумовою зміною швидкості і ритму співу (виразного інтонаційного мовлення) відбувається дотримання смислових акцентів, пауз, міміки, тестів рухово-зображувальних дій.

У дослідженні ми виходили з положення про те, що в кожному виді мистецтва існують свої можливості зображення та вираження, засоби і прийоми, що у своїй сукупності складають художню мову мистецтва. Дослідник М.С. Каган зазначає, що художня інформація обумовлює ту знакову систему яка сприяє повному її відтворенню: 1) її образну структуру, що дозволяє знакові оволодівати об'єктивно-емоційним значенням; 2) їх неподільний зв'язок; 3) неможливість існування жорстокої «граматичної системи» стосовно існування художнього «сенсу» або художнього «алгоритму»; 4) широка варіативність художньої мови; 5) специфікованість художньої мови виступає як носій естетичної та комунікативної цінностей [16, с. 346].

Отже, розуміння молодшими школярами особливостей художньої мови різних видів мистецтва, виступає для них своєрідним путівником в усвідомленні зображувально-виражальних засобів мистецтва взагалі, і театрального, зокрема. Адже музика, танець, слово є його складовими, що також трансформуються в художньо-творчий процес опанування мистецтва театру.

Підвищенню рівня творчих здібностей молодших школярів сприяють не тільки їх індивідуальні потенційні можливості, але й інтелектуально збагачена діяльність середовища, в якому вони виховуються, що дозволяє їм продуктивно оволодівати знаннями, вміннями і навичками слухання, бачення, думання і висловлювання своїх думок.

За програмою театрального гуртка молодші школярі вивчають малі форми театральній-сценічного мистецтва. Це міні-спектаклі, які включають літературний матеріал, співи, танцювальні номери, що в цілому забезпечує театралізовану дію. Глибоко національні, з певним колоритом художньої мови (вербальної, вокальної, хореографічної) віршованих текстів, вони можуть бути використані у сценаріях міні спектаклів, надавати можливість молодшими школярами відштовхуватися від знайомих образів й орієнтуватися у сприйманні нової інформації, занурюватися у більш складний за змістом, виразністю, жанром, характером виконання, художній простір.

У ході проведення необхідно пояснювати дітям, що виконання ролі – це певне перевтілення себе у життя вигаданого персонажа. Для цього необхід-

но проникнути у глибини характеру персонажа, прослідкувати за прихованими мотивами його дій, почути й продумати смисл кожного слова, уявити все для себе за допомогою фантазії. Ще однією важливою настановою є те, що маленькі актори на сцені, перебуваючи в образі та діючи від імені героя ролі, повинні більш ретельно дотримуватись вимог «запропонованих обставин».

Враховуючи й той факт, що художні уявлення потребують активної смислової діяльності й творчої фантазії, потрібно підходити до продуктивної реалізації цього процесу з кількох позицій. Новизна дослідження полягає перш за все, в тому, що художні уявлення дітей необхідно розвивати поступово в процесі поглибленого опанування сценарного матеріалу при постійній актуалізації художньо-виразної значущості тих, чи інших його складових. Щоб у подальшому молодші школярі набували вмінь співвідносити виразність поетичного образу зі своїм тлумаченням його в умовах театралізованої дії, передачі настрою інтонації, пластичних рухових дій через внутрішнє бачення.

Таким чином, процес практичної підготовки до «входження», усвідомлення і виконання ролі був для школярів одночасно і періодом знаходження адекватних переживань і бачення тих почуттів, які співзвучні логіці розгортання поведінки персонажа. Це перевіряється на репетиціях та у взаємодії з іншими персонажами вистави. І наступне, кожного разу учасники вистави все більше виявляли вміння перевтілюватися в образ, ставали «уявленими» персонажами, вірили в запропоновані обставини й достеменність своєї участі в них. К.С. Станіславський підкреслював, що діти вмінють із захопленням фантазувати й легко та невимушено грати, цілком довіряючи уявленим обставинам як реальним. Звідси й своєрідність сценічних дитячих переживань, що виявляються вже з самого початку їх встановлення в умовах участі у театральній виставі [17]. Доведено, що молодші школярі дійсно вірять та переживають те, що створено в їх уявленнях, тобто, природа, оточуючий світ, персонажі, що сповнені живими думками, почуттями, бажаннями, які діють у фантастичних ситуаціях, створених показовістю сюжету вистави. Саме взаємодія реального і нереального, віри і сумніву, фантазії і дійсності створює своєрідність емоційно-естетичної сфери особистості молодшого школяра – учасника вистави.

Висновки і пропозиції. У результаті здійсненого дослідження можна зробити висновок, що, по-перше, виконання завдань з орієнтацією на специфіковані засоби мистецтва театру вже прогнозує актуалізацію самостійності та елементів пошуку у діяльності школярів; по-друге, ігровий напрям не тільки сприяє підвищенню мотивації участі в заняттях, але й самого навчально-виховного процесу театрального гуртка, розвиваючий ефект якого залежить від застосування елементів тренінгу, стимуляції розумових процесів, впровадження проблемних ситуацій, застосування різновиду етюдних форм, інсценізацій, вправ на виразність сценічної мови, психотехніки, пластики; по-третє, позитивна результативність виконання завдань можлива лише тоді, коли зусилля молодших школярів будуть спрямовані на усвідомлення причин, закономірностей тих процесів, явищ, що

виступають об'єктом їх уваги; і останнє – за допомогою тренувально-закріплюючих завдань молодші школярі здійснюють опанування програмним змістом матеріалу, виявляють оптимістичну особистісну позицію, пов'язану з почуттям самоцін-

ності у відношенні до власних оригінальних ідей, цікавих знахідок, спостережень. Особливого значення має актуалізація творчих здібностей, що вносить у розвиток відкритої системи особистості принципово нові якості.

Список літератури:

1. Винниченко І.А. Педагогічні вимоги до проведення масових заходів з учнями [Текст] / І.А. Винниченко // Радянська школа. – 1957. – № 4. – С. 30–37.
2. Заверський Е.Я. Требования времени: Обогащение содерж. и форм культ.-просвет. работы в развитом соц. о-ве. [Текст] / Е.Я. Заверский. – Москва: Сов. Россия, 1982. – 111 с.
3. Хуртенко О.В. Теоретичні засади розвитку творчих здібностей школярів підліткового віку [Текст] / О.В. Хуртенко // Молодий вчений. – 2017. – № 7. – С. 130–133.
4. Бурдуланюк Г. Український театр на Прикарпатті у другій половині ХІХ- на початку ХХ ст. [Текст] / Г. Бурдуланюк // Галичина. – 2004. – № 10. – С. 242–247.
5. Мельник В. Аматорський театр [Текст] / В. Мельник // Тернопільський енциклопедичний словник: у 4 т. / редкол.: Г. Яворський та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний комбінат «Збруч», 2004. – Т. 1: А-Й. – С. 35.
6. Семчишин М. Театр і драматургія на західноукраїнських землях [Текст] // Тисяча років української культури. – Київ: 1993. – С. 343–346.
7. Чарнецький С. Театр. Початки галицького театру [Текст] / С. Чарнецький // Історія української культури / За ред. І. Крип'якевича. – Київ, 1993. – С. 675–690.
8. Єскіна Г.О. Шляхи формування ціннісних художніх орієнтацій молоді в галузі аматорського театрального мистецтва [Текст] / Г.О. Єскіна // Духовність і художньо-естетична культура: Міжвід. наук. зб. – Київ: НДІ Проблеми людини, 2000. – Том 17. – С. 220–226.
9. Копець З.А. Драматичне мистецтво в школі [Текст] / З.А. Копець. – Київ: Радянська школа, 1965. – 151 с.
10. Королевич Г.К. Творческие занятия в группах продленного дня (изобразит. и театр. искусство): пос. для учителя [Текст] / Г.К. Королевич, О.О. Грачева. – Минск.: Нар. асвета, 1987. – 143 с.
11. Никитина А.Б. Театр, где играют дети [Текст] / А.Б. Никитина. – Москва: Владос, 2001. – 178 с.
12. Шпет Л.Г. Театр работа. Работа с детьми в клубе: методическое и практическое пособие для организаторов и руководителей театроты с детьми [Текст] / Л.Г. Шпет; под ред. С.Н. Луначарской. – Москва: Профиздат, 1933. – 55 с.
13. Жураковский Г.Э. Педагогические идеи А.С. Макаренко [Текст] / Г.Э. Жураковский. – Москва: АПН РСФСР, 1963. – 328 с.
14. Терский В.Н. Клубные занятия и игры в практике А.С. Макаренко [Текст] / В.Н. Терский. – Москва: АПН РСФСР, 1961. – 152 с.
15. Д жола Д.М. Теорія і методика естетичного виховання школярів: навч.-метод. посіб. [Текст] / Д.М. Д жола, А.Б. Щербо. – Київ: ІЗМН, 1998. – 392 с.
16. Каган М.С. Лекции по марксистско-ленинской эстетике [Текст] / М.С. Каган; изд. 2-е, расшир. и перераб. – Ленинград: Изд-во Ленинград. ун-та, 1971. – 768 с.
17. Станиславский К.С. Собрание сочинений [Текст]: в 8 т. Т. 3. Работа актера над собой. Работа над собой в творческом процессе воплощения. Дневник ученика / К.С. Станиславский; ред. В.Н. Прокофьев; вступ. статья и примеч. Г.В. Кристи. – Москва: Искусство, 1955. – 502 с.

Бенюк Б.М., Нечепоренко В.М.

Киевский национальный университет культуры и искусств

МЕТОДИКА ПРИОБЩЕНИЯ ДЕТЕЙ К ТЕАТРАЛЬНОЙ ХУДОЖЕСТВЕННО-ТВОРЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СИСТЕМЕ ВНЕШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация

Цель работы. Освещение вопросов применения эффективной методики привлечения детей к художественной-творческой деятельности при обучении в учреждениях с применением новейших тренингов-заданий по сценическому мастерству. Методология исследования заключается в применении аналитического, функционального, сравнительного, искусствоведческого и системного методов исследования методики. Научная новизна исследования заключается в разработке системы упражнений по технике речи, логики чтения, которые применяются на каждом занятии с поэтапным усложнением задач и представлением разнообразного материала. Выводы. В результате проведенного исследования можно сделать вывод, что, во-первых, выполнение задач с ориентацией на специфицированные средства искусства театра уже прогнозирует актуализацию самостоятельности и элементов поиска в деятельности школьников; во-вторых, игровое направление не только способствует повышению мотивации участия в занятиях, но и самого учебно-воспитательного процесса театрального кружка, развивающий эффект которого зависит от применения элементов тренинга, стимуляции мыслительных процессов, внедрение проблемных ситуаций, применение разновидности этюдных форм, инсценировок, упражнений на выразительность сценической речи, психотехники, пластики; в-третьих, положительная результативность выполнения задач возможна лишь тогда, когда усилия младших школьников будут направлены на осознание причин, закономерностей тех процессов, явлений, которые выступают объектом их внимания. И последнее – с помощью тренировочно-закрепляющих задач младшие школьники осуществляют освоение программного содержания материала, проявляют оптимистичную личностную позицию, связанную с чувством самоценности в отношении собственных оригинальных идей, интересных находок, наблюдений. Особое значение имеет актуализация творческих способностей, которая вносит в развитие системы личности принципиально новые качества.

Ключевые слова: актер, театр, сцена, театральные учреждения для детей, тренинговые упражнения-задачи по актерскому мастерству, техника речи.

Beniuk B.M., Necheporenko V.M.

Kyiv National University of Culture and Arts

METHODS FOR CHILDREN'S INVOLVEMENT IN THEATRICAL, ARTISTIC AND CREATIVE ACTIVITIES WITHIN AFTER SCHOOL PROGRAMS

Summary

Abstract. Study of teaching with methods optimized to increase children's involvement in artistic and creative activities within artistic programs using innovative stage skills assignments. The methodology consists in using analytical, functional, comparative, professionally critical and systematic methods. The academic novelty of this study consists in the testing of a complete system of exercises of pronunciation, reading logic, that are being used at every lesson with increasing difficulty and diversification of supports. Conclusion. As a result of this study, the following conclusions were reached. First, the participation in the theater-oriented practices already showed, among students, signs of independent behavior and inclination for active behavior. Second, the playful approach in the theatrical program not only contributes to a higher participative motivation but also facilitates the whole educational process. The developmental effect of which depends on the use of training elements, stimulation of cognitive processes, situational problem solving, the use of various study materials, staging, stage eloquence exercises, psychological techniques, body plasticity. Third, the positive outcome of the homework execution is possible under the unique condition that the youngest students' efforts are directed on understanding the causes and consistencies of the processes and phenomena that they are focused on. Lastly, with the reinforcing-oriented training, the youngest students better memorize the programmed material content, show an individual and optimistic position, self-assurance with respect to original ideas, interesting findings, observations. A particularly valuable outcome is the actualization of artistic abilities that largely contribute to individual openness.

Keywords: actor, theater, stage, youth school of theatre, actor educational exercises, speech techniques.